

Vážené kolegyně a kolegové,

nemám rád morbidní historky a nerad chodím na hřbitovy. Přestože jsem žil v Paříži, nikdy jsem nenavštívil Père Lachaise, oblíbený cíl turistů. Občas se však podívám na náhrobek ve starém kostele. Rád čtu staré nápisy, epitafy, pamětné desky. Jsou autentické, promlouvají přímo z doby svého vzniku. Dodávají hloubku obrazu krajiny a dějin, který si tvoříme. Třeba když při vyjíždkách na kole po Jižní Moravě nacházím české nápisy na náhrobkách ze 16. století tam, kde bych očekával jenom německé. Nebo se dovím, co následovalo poté, co známá historická epizoda skončila a její protagonisté se ztratili z jeviště dějin. Třeba švédská královna Kristina. Za třicetileté války stála v čele protestantské koalice, její vojska vítězně táhla Evropou a porážela katolíky, dobyla také Prahu a odvezla (uloupila? ukořistila?) umělecké sbírky Rudolfa II. Pak abdikovala, není moc jasné proč, odjela do Itálie a opustila učebnice dějepisu. Žila však dál, konvertovala ke katolictví, její hrob jsem viděl ve vatikánském svatém Petru. Opodál je náhrobek následníka anglického trůnu, který se mihl dějinami, když se pokoušel vrátit v čele povstalců na anglický a skotský trůn poté, co o něj revolucí v r. 1688 Stuartovci přišli. Dožil v klidu v Římě. Nebo v maďarském klášteře Pannonhalma náhrobek hraběnky von Lónyay. Byla to Stephanie, manželka korunního prince Rudolfa, syna Františka Josefa. Její historická role skončila, když se Rudolf i se svou mladičkou milenkou zastřelili na zámku Mayerling. Vdova se ztrácí z dějin, ne však ze života. Provádala se za hraběte – měla děti, žila ještě více než padesát let, přežila habsburskou monarchii, jejíž se měla stát císařovnou.

Někdy z několika řádků epitafu vystoupí pozoruhodný osud. V Oxfordské katedrále Christ Church, vysoko na pilíři, je náhrobek s bustou muže jménem Robert Burton. Má bílý renesanční límeč a tváří se zachmuveně, jak se ostatně na okolnosti sluší. Epitaf si napsal, až na datum úmrtí, sám. Mou pozornost upoutalo slovo Melancholia. Byl autorem *The Anatomy of Melancholy*. Nápis je plný deprese, kterou nejenom popsal, také jí trpěl. Dal by se snad přeložit takto – „Zde leží Democritus Junior (literární pseudonym), byl málo známý a bylo mu málo odpuštěno; věnoval svůj život i smrt melancholii. Zemřel 9. ledna 1639“. Tato depresivní skromnost nebyla na místě, kniha patří k základním dílům oboru, který se o dvě století později stal psychiatrií, ostatně v neurologii o depresi víme také své. Psal, jak sám říká v předmluvě, aby se zaměstnal. Protože, radil nemocným, depresi se musí čelit tím, že člověk není sám a nezahálí. Což platilo v roce 1621 stejně jako dnes.

Jindy nápis připomene osud asi všední, který však vede k zamyšlení. V Oxfordu vzpomínají na své hrdiny pamětními deskami na nádvořích kolejí. Na jedné z nich jsem zahlédl, mezi deskami věnovanými absolventům padlým v různých válkách – indické tažení, búrské, světové, a deskám věnovaným skvělým profesorům, také jednu, věnovanou kolejnímu zřízení. Vsadili ji tam někdy na začátku dvacátého století, na připomínku několika desetiletí věrné služby. Doufám, že někdo vsadí pamětní desku pedelovi naší univerzity. Je to nenápadný šedovlasý pán, odborník na ceremonie, nosí rektorské žezlo při slavnostech a promócích. Činí tak hodně dlouho, možná čtyřicet let. Jednou jsem jako prorektor vedl několik lékařských promócí za sebou. Slavnostní proslov jsem si promýšlel, ale nepsal. Věnoval jsem jej zodpovědnosti, která zásadně změní život mladých, už lékařů, a začíná právě tento den. Zvolili si povolání, které není ani výnosné, ani pohodlné, avšak je naplňující, život lékaře není nikdy prázdný. Asi jsem měl dobrý den a proslov jsem opakováním vybrušoval. Na konci pedel, který jinak přísně respektoval hierarchický odstup a nikdy nahlas nic nehodnotil, můj proslov pochválil. Pro mne byla tato pochvala cenná právě proto, že ji pronesl nenápadný pedel. Vzpomněl jsem si na něj na oxfordské koleji a pochopil, proč se mezi profesory, politiky a dobrodince nachází také kolejní zřízenec. Jsme často obklopeni lidmi, kteří jsou skromní, avšak důležití. Na svůj náhrobek by mohli napsat, jako Democritus Junior, „Little known...“. Byli málo známí – ne však nevýznamní. A pro nás, co občas něco napíšeme, přínadějí nápisy na náhrobkách a pamětních deskách ještě jedno poselství – jak málo slov stačí k vyjádření toho podstatného.

Na vaše příspěvky se i s redakční radou těší

prof. MUDr. Ivan Rektor, CSc – předseda redakční rady

prof. MUDr. Ivan Rektor, CSc.

1. neurologická klinika LF MU a FN u sv. Anny
Pekařská 53, 656 91 Brno
rektor@fnusa.cz

